

Interpretácia ukrajinského prezidenta v kontexte vojny na Ukrajine. Prípád internetového média „Infovojna”

Terézia Seresová

Abstract

Interpretation of the Ukrainian President in the Context of the War in Ukraine. The Case of the Internet Media "Infovojna". *Exploring the impact of alternative media on public opinion is currently a challenge not only for the academic community, but also for policymakers and the general public. The paper focuses on identifying the lexis used by alternative media in reporting on the war in Ukraine and analyzes the Infovojna corpus. The first part of the paper introduces the theoretical level of the concept of alternative media. The second part of the paper analyzes the lexis used by the Infovojna media in reporting on the person of Volodymyr Zelensky as the Ukrainian president.*

Keywords: alternative media, war, president, Ukraine, Slovakia, Disinformation.

Kľúčové slová: alternatívne médiá, vojna, prezident, Ukrajina, Slovensko, dezinformácie.

Úvod

Alternatívne médiá predstavujú v súčasnosti najmä v štátoch Vyšehradskej štvorky významný protipól mainstreamovým médiám. Vplyv alternatívnych médií na šírenie konkrétnych informácií vzbudzuje záujem vedeckého prostredia nielen v zahraničí, ale aj na Slovensku.

Pojem „alternatívne” médiá vznikol ako protiklad k tradične etablovaným mainstreamovým médiám. Kým v minulosti pod alternatívne médiá spadali najmä noviny a rozhlas, v súčasnosti mediálny svet ovláda internet. Práve z tohto dôvodu sú s týmto pojmom častejšie spájané internetové médiá, pravicovo orientované. Práve nárast vplyvu medzi obyvateľstvom jednotlivých krajín v získavaní informácií viedol akademickú obec zaoberať sa samotnou problematikou alternatívnych médií a ich politickým, ekonomickým, sociologickým a v neposlednom rade psychologickým vplyvom. Výskumy poukazujú, že alternatívne médiá v súčasnosti podporujú a presadzu-

jú nepresné informácie a názory nielen na politickú, ale aj spoločenskú, či ekonomickú situáciu v jednotlivých krajinách, či vo svete. Podľa Guessa a kol. (2021), ako aj Jamiesona a Cappellu (2008) vplyv alternatívnych médií na ich publikum vedie k výraznému nárastu nedôvery obyvateľstva v mainstreamové spravodajstvo. Výskumníci a akademici vo svojich štúdiách zistili, že obsahy alternatívnych médií vyvolávajú vysokú angažovanosť na sociálnych sieťach. Využívanie týchto platforiem je priamo úmerné prijímaniu informácií z alternatívnych médií. V posledných rokoch pozorujeme úpadok dôvery v tradičné, respektíve mainstreamové médiá aj na Slovensku, čo potvrdzujú aj údaje zo štúdie Digital News Report, kedy iba 25 percent obyvateľov Slovenska dôveruje tradičným spravodajským médiám (Chlebcová Hečková, Smith 2024). My budeme v našom článku používať označenie alternatívne médiá. Prvá časť príspevku objasní, z akého dôvodu je v akademickej obci tento výraz uprednostňovaný a využívaný.

Téma vojny na Ukrajine rezonuje nielen v médiách ale aj medzi akademikmi a výskumníkmi. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli venovať uvedenej téme z jazykovedného hľadiska a to konkrétne, akým spôsobom interpretuje a vytvára alternatívne médium „Infovojna” obraz ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského. V rámci výskumného projektu „Alternatívne médiá na Slovensku a ich spravodajstvo v ekonomickej a politickej sfére“ je cieľom príspevku analyzovať online publikované články ohľadom témy vojny na Ukrajine v jednom z alternatívnych médií, v našom prípade išlo o médium „Infovojna”. Cieľom príspevku je za pomoci analýzy textov z rokov 2022-2024 predstaviť obraz, ktoré poskytujú alternatívne médiá svojim čitateľom v kontexte vojny na Ukrajine ohľadom jej hlavy štátu a akým spôsobom interpretujú jeho rozhodnutia ohľadom vojny, ale aj ekonomiky samotnej Ukrajiny.

Teoretické vymedzenie pojmu „Alternatívne médiá”

S pojmom alternatívne médiá sa prvýkrát stretávame v 60. a 70. rokoch 20. storočia a má súvis s vtedajšími sociálnymi hnutiami, ktoré sa snažili vytvoriť protipól tradičným médiám. Išlo o iniciatívy spojené s progresívnou ľavicovou ideologickým spektra. Išlo prevažnej väčšine o médiá ako noviny a rozhlas. Za spoločnú črtu so súčasnými alternatívnymi médiami však považujeme, že išlo predovšetkým o zvýšenie pozornosti v názoroch, ktoré boli vnímané ako absentujúce v hlavnom mediálnom prúde (Dagron 2004: 43, Wimmer 2015, Harcup 2019). Z tohto dôvodu sa v tých časoch, ale aj neskôr, vnímanie a výskum alternatívnych médií vo vedeckej a akademickej komunite sústreďoval najmä na médiá so silnou ľavicovou orientáciou. Al-

ternatívne médiá boli v minulosti vnímané okrem iného ako šanca na prekonanie silných hegemonických štruktúr a demokratizáciu mediálnych systémov (Atton 2015).

V akademickej obci sa zhodujú na tom, že konceptu „alternatívne médium“ chýba jednotná definícia čo je alternatívne médium a aké sú jeho hlavné charakteristiky (Fuchs 2010; Bailey, Cammaerst, Carpentier 2008; Coyer, Downmunt, Fountain 2007; Sandoval, Fuchs 2010). Downing (2001) definuje alternatívne médiá ako: „zdroje, ktoré sa líšia od tradične etablovaných médií z hľadiska ich obsahu, produkcie alebo distribúcie“. Na druhej strane Fuchs (2010) definuje alternatívne médiá ako: „sféru, ktorá spochybňuje kapitalistický mediálny priemysel a spôsob organizácie a produkcie médií, ktorých cieľom je vytvárať kritické obsahy voči dominujúcim médiám.“ Podľa Karasa (2024: 144) však príliš široké definície neponúkajú žiadny náhľad a neumožňujú zmysluplnú aplikovateľnosť pri výskume, zatiaľ čo úzke definície zrejme nevystihujú podstatu fenoménu alternatívnych médií.

Hoci sa výskumníci zhodujú a tvrdia, že pojem alternatívne médiá je všeobecný a vymyká sa jednoduchej definícii, najviac využívanou a najjednoduchšou definíciou alternatívnych médií zostáva, že: „nie sú mainstreamové“ (Atkinson 2010, Atton 2003, Rodriguez 2001). Tento všeobecný prístup, ktorý definuje alternatívne médiá skôr podľa toho, čím nie sú, než podľa toho, čím sú, však viedol k ďalším rôzne definíciám, ktoré sú založené na spoločných úvahách o obsahu, distribúcii, procesoch a ideológii týchto médií (Comedia 1984, Rodrigues 2001).

V súčasnosti však akademická a vedecká komunita vníma zložitosť uchopenia rozmeru alternatívnych médií. Niektorí vedci delia alternatívne médiá na neprofesionálne, pseudoprofesionálne a poloprofesionálne spravodajstvo, ktoré sledujú rôzne ideologické ciele a ich „alternatívnosť“ sa prejavuje v rôznych politických a kultúrnych kontextoch (Cushion, McDowell-Naylor, Thomas 2021).

Holt, Figenschou a Frischlich (2019) definujú alternatívne médiá ako: „mediá, ktoré sú v rozpore s diskurzom ohľadom mainstreamových médií a ktoré samé seba označujú za alternatívu voči mainstreamovým médiám. Rovnako v odbornej komunite v otázke uchopenia alternatívnych médií pozorujeme identifikáciu kritiky mainstreamových médií, ktorá býva vyjadrená implicitne alebo explicitne, mierne alebo agresívne, náhodne alebo systematicky a môže byť namierená proti jednotlivým novinárom alebo inštitúciám (Cushion, McDowell-Naylor, Thomas 2021).

Keďže kritika vnímaného mainstreamu je často redakčnou hnacou silou produkcie alternatívnych médií, vyvstáva empirická otázka do akej miery a akým spôsobom predstavuje „alternatíva“ niečo iné ako „mainstream“.

Holt, Fihenschou a Frischlich (2019) pozorujú alternatívne médiá na troch úrovniach – makro, mezo a mikro.

Alternatívne médiá sa dnes nachádzajú nielen medzi ľavicovo, ale aj pravicovo orientovanými čitateľmi. Aktéri týchto spomínaných médií považujú etablované spravodajské médiá za také médiá, ktoré nereprezentujú dostatočnú názorovú rozmanitosť (Holt 2020, Rauch 2019). Dôležitou otázkou však zostáva, či napriek kritike etablovaných spravodajských médií alternatívne médiá spĺňajú ideál reprezentácie rôznych názorov, a najmä do akej miery. Touto otázkou sa zaoberá vedecká komunita, konkrétne spôsobom merania tejto rozmanitosti a normatívnou funkciou rozmanitosti médií v demokratických štátoch (Glen, De Grove, Van Damme, De Marez 2020).

Médiá, či už mainstreamové alebo alternatívne, zohrávajú v demokratickej spoločnosti kľúčovú úlohu, a to poskytovať informácie potrebné na to, aby boli občania informovaní o udalostiach, ktoré sa odohrávajú v krajine, v ktorej žijú, prípadne za jej hranicami. Podľa Helbergera (2019) by médiá mali reprezentovať rôznorodú verejnosť tým, že budú zahŕňať rôzne subjekty, myšlienky a názory, čím sa pluralitná spoločnosť stane viditeľnou, a teda diskutujúcou a diskutovateľnou. Otázkou však zostáva, aké informácie alternatívne médiá poskytujú, s akým cieľom, ako ich poskytujú a či nie sú v rozpore s vedeckými faktami, historickými skutočnosťami a či nepodnecujú k násiliu voči iným.

Na Slovensku medzi príklady médií, ktoré sa bežne nazývajú alternatívne, patria Hlavné správy, Infovojna prípadne Zem a Vek. Tieto médiá sú zvyčajne označované ako alternatívne zo strany mainstreamových, teda „starších“ médií, ale tento termín niekedy používajú aj samotné „alternatívne“ médiá. V jazykovom diskurze však existuje zreteľný rozdiel vo význame, keď ho používajú jednotlivé typy médií. Pokiaľ je výraz alternatívne médium používaný v mainstreamových médiách výraz nadobúda hanlivý podtón, nakoľko je spájaný s pokriveným obrazom sveta pomocou. Na druhej strane, keď sa používa na tzv. alternatívnej scéne, nesie konotáciu boja proti hegemonii mainstreamových médií, prípadne ponúkajú názorov, ktoré v hlavnom prúde absentujú. Z uvedeného vyplýva, že v súčasnosti je viditeľná silná polarizácia v rámci médií, ktorá odzrkadľuje aj polarizáciu v rámci slovenskej spoločnosti.

Interpretácia ukrajinského prezidenta v alternatívnych médiách v kontexte vojny na Ukrajine

Ako deklaruje nami vybrané médium na svojej webovej doméne, celý názov je Informačná vojna. Podľa ich domény ponúkajú „nemainstreamový”

pohľad na udalosti v spoločnosti. Napriek tomu, že v slovenskom priestore funguje značná časť alternatívnych médií, „Infovojna” bola vybratá z dôvodu poskytovania priestoru vo forme video rozhovorov práve vládnym politikom po parlamentných voľbách v septembri 2023. Ide o politikov ako europoslanec a šéf poradcov premiéra Erik Kaliňák (Infovojna 2024), podpredseda parlamentu Tibor Gašpar, ministri Róbert Kaliňák a Matúš Šutaj Eštok (Youtube kanál Infovojny, 2024, Infovojna 2024), prípadne bývalý poradca predsedu vlády Eduard Chmelár (Infovojna 2024). Už pred voľbami „Infovojna” poskytovala priestor kontroverzným politikom, ktorí patria k populistickej až radikálnej časti politického spektra ako Ľuboš Blaha, Štefan Harabin, Marián Kotleba, Milan Uhrík prípadne Milan Mazurek.

Infovojna má formát spravodajského portálu, poskytujúci na dennej báze nové informácie a texty. Zdroje pre články a príspevky tvoria vo väčšine prípadov štandardné zahraničné mainstreamové médiá, ale aj rôzne alternatívne slovenské, či zahraničné webstránky či spravodajské portály. Infovojna dáva priestor vládnym predstaviteľom, prípadne poslancom národnej rady z koalíčných strán na svojom Youtube kanále, prípadne vo forme video rozhovorov na svojej internetovej stránke.

Uvedené médium sme vybrali z toho dôvodu, že samotní predstavitelia súčasnej vlády vystupujú v rozhovoroch v uvedenom médiu a rovnako ho označili za relevantné, prípadne nebolo označené za nepriateľské (ako napríklad tradičné mainstreamové médiá Aktuality, TV Markíza, Denník N, Denník SME). Aj vzhľadom na obsahové obmedzenie konferenčného príspevku sa otvárajú možnosti skúmania problematiky vojny na Ukrajine a jej zobrazenia ukrajinského prezidenta Zelenského v iných alternatívnych médiách, prípadne ich porovnávanie.

Podľa internetovej domény konspiratori.sk: „Infovojna má formát spravodajského portálu, ktorý na dennej báze prináša nové informácie a texty. Zdrojom pre články a príspevky sú vo väčšine prípadov iné médiá a webstránky, pričom vedľa seba môžeme nájsť články prevzaté zo štandardných médií, ako aj z médií, ktoré sú považované za konšpiračné či dezinformačné. Infovojna nemá transparentne zverejnených súčasných členov redakcie. Podľa dostupných informácií za vznikom a prevádzkou portálu Infovojna stojí Norbert Lichtner, ktorý pred tým pôsobil v Slobodnom vysielacom. Lichtner v roku 2019 kandidoval za stranu Mariana Kotlebu ĽSNS do europarlamentu, z kandidátky však neskôr odstúpil” (Ritomský).

V tomto príspevku sme sa zamerali na zobrazenie problematiky interpretácie politikov v alternatívnych médiách v kontexte vojny na Ukrajine, keďže ide o stále aktuálnu problematiku. Vojna na Ukrajine vzbudzuje diskusie nielen v slovenskej spoločnosti, ale aj medzi politikmi a z tohto dôvodu je neustále prítomná v médiách. Alternatívne médiá nie sú výnimkou. V sú-

časnosti v lingvistickej rovine už nie je možné skúmať iba text na úrovni viet a slov, ale vstupujú do analýzy aj jednotky presahujúce text. Veda ich pomenúva diskurzami a sú to virtuálne, sémanticky definované korpusy výpovedí, v našom prípade textov alternatívneho média Infovojna, ktoré sa vzťahujú na určitú tému – vojna na Ukrajine. Podľa Busseho a Teuberta ide o historicky, priestorovo a inštitucionálne ukotvené súbory, ktoré determinujú sociálnu prax (Busse, Teubert 1994: 14). Podľa Cingerovej, Dulebovej a Štefančika (2021:73) pokiaľ skúmajúci pristupuje k reprezentácii určitého výseku reality, pristupuje zároveň aj k jeho štruktúre práve za pomoci jazyka. Autori, ktorí píšu analyzované nami texty môžu vyberať, ktoré pomenovania pri nich použijú a v predikčnom akte k nim prisudzujú určité statické či dynamické vlastnosti, určité zámery a konania.

Korpus vo výskume tvorili texty na portály Infovojna od marca 2022 až po jún 2024. Spravodajský portál Infovojna nemá zverejnenú na webovej stránke redakčnú radu, ani pod textami nie sú uvedení autori, respektíve redaktori, ktorí príspevky napísali. Výnimku tvoria hosťujúci prispievatelia, ako príklad môžeme uviesť bývalého poradcu predsedu vlády Róberta Fica – Eduard Chmelár.

Infovojna vo svojich príspevkoch upriamuje pozornosť na rôzne spoločenské, politické a ekonomické témy a vojna na Ukrajine nepredstavuje výnimku. Počas analýzy textov, ktoré poskytujú informácie o stave vojny na Ukrajine, vystupuje do popredia obraz, ktorý uvedené médium vytvára okolo ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského. Vo všetkých príspevkoch je ukrajinský prezident vyobrazovaný za pomoci negatívnej zafarbenej prípadne dehonešujúcej lexiky. Ani jeden príspevok neuvádza Zelenského rozhodnutia alebo prejavy bez pejoratívneho emocionálneho charakteru. V prejavoch, rozhodnutiach, zahraničných návštevách, alebo informáciách o rodinných príslušníkoch ukrajinského prezidenta, o ktorých informuje nami skúmané médium, autori používajú lexiku, ktorá stigmatizuje Volodymyra Zelenského.

Počas analýzy korpusu textov sme identifikovali viaceré oblasti, v ktorých autori textov formujú obraz ukrajinského prezidenta. Prvú oblasť tvoria texty, kedy je ukrajinský prezident označený ako nacista, prípadne fašista: „*Keď nacista Volodymyr Zelenskyj vyzýva k jednote, nevyzýva nacistov, aby sa spojili s tými, ktorí sú proti nim – vyzýva všetkých na Ukrajine, aby sa spojili s nacistami.*” (Infovojna 2023). Uvedené označenie vyvoláva jednoznačne negatívne asociácie s odkazom na druhú svetovú vojnu. Podobný obraz vykresľujú aj ruské médiá, kedy ide o odkaz na druhú svetovú vojnu, ktorá je v Rusku označovaná za Veľkú vlasteneckú vojnu, ktorú Sovietsky zväz vyhral a porazil nepriateľa nacistické Nemecko. Víťazstvo nad nacizmom je súčasťou hlavného ruského diskurzu o identite krajiny. Výraz nacis-

ta prípadne fašista emocionálne evokuje aj v slovenskom diskurze niečo negatívne, prípadne neprípustné zlo proti ktorému treba bojovať. V textoch Infovojny pri uvedených označeniach voči osobe Volodymyra Zelenského absentujú dôkazy, ktoré by ukrajinského prezidenta usvedčovali z uvedených obvinení, naopak mnohokrát ako zdroj k textom sú označené rôzne ruské médiá. V korpuse textov sa mnohokrát uviedol aj pojem „banderovec“, ktorý odkazuje na Stepana Banderu, často využívaného v ruskej propagande. Stepan Bandera bol vodca Ukrajinskej povstaleckej armády počas druhej svetovej vojny a jeho postava je v Ukrajine prijímaná rozporuplne, keďže bol zástancom samostatného ukrajinského štátu v prvej polovici 20. storočia, avšak metódy v boji za uvedenú nezávislosť, ktorými operovali jeho stúpenci môžeme považovať za teroristické, prípadne iným spôsobom násilné (Goncharenko 2022). Aj uvedená lexika jasne odkazuje na druhú svetovú vojnu, ktorá je silne prítomná v ruskej propagande voči aktuálne prebiehajúcej vojne na Ukrajine.

Rovnako tak býva označovaný ako ukrajinský vodca alebo ukrajinský diktátor (Infovojna 2023, 2024) kedy môžeme predpokladať, že ide o vyvolanie dojmu autoritatívneho režimu, ktorý údajne na Ukrajine existuje. Označenie „vodca zločineckého neonacistického režimu“ (Infovojna 2022) dopĺňa odkaz na nacistický režim z druhej svetovej vojny o prívlastok zločinecký, pre úplnú dehonestáciu uvedenej osoby. Označenie „ukrajinský diktátor“ môže opäť navodzovať čitateľovi spojenie s autoritatívnym režimom v negatívnom zmysle. Označenie „vojnový zločinec“ síce odkazuje na prebiehajúcu vojnu na Ukrajine, avšak s podtónom, že Ukrajina pácha zločiny na ruskej armáde prípadne civilnom obyvateľstve a opäť negatívnym spôsobom stigmatizuje ukrajinského prezidenta. Tieto označenia sú prítomné aj v článkoch, kedy ukrajinský prezident navštívi krajinu EÚ a žiada vojenskú pomoc. Môžeme predpokladať, že autori úmyselne týmito prívlastkami označujú ukrajinského prezidenta, s cieľom znevážiť jeho osobu, prípadne vyvolať u čitateľa negatívne emócie voči jeho osobe. Ďalší naratív, ktorý sa opakuje s osobou ukrajinského prezidenta je prívlastok terorista, pod ktorým rozumieme človeka, proti ktorému sú povolené použiť a vopred ospravedlniť akékoľvek prostriedky. Môžeme predpokladať že práve označenia ako nacista, vojnový zločinec, či terorista môžu najviac vplývať na čitateľa, keďže ide o jasné odkazy na ľudí, ktorí páchajú zlo.

Ďalšou oblasťou, ktorá vystupuje do popredia je nelegitimizovať funkciu Volodymyra Zelenského ako ukrajinského prezidenta. Vysvetlenie, prečo je Volodymyr Zelenskij nelegitímne zvolený prezident v médiu absentuje, prípadne odkazuje na nekonajúce sa voľby z dôvodu prebiehajúcej vojny na území Ukrajiny, podľa ukrajinskej ústavy sa nemusia uskutočniť voľby. Podľa autorov textov je to dôvod na spochybnovanie legitímácie Vo-

lodymyra Zelenského ako ukrajinského prezidenta: „Pľul na ústavu svojej krajiny, ignoroval ústavný súd, a dokonca ani nerozšíril, ale uzurpoval si najvyššiu moc” (Infovojna 2024). Pri analýze korpusu textov sme identifikovali naratív, ktorý diskredituje psychické zdravie ukrajinského prezidenta s cieľom nelegitimizovať jeho funkciu: „...má psychický problém...(Rádio Infovojna 2023) údajné záchvaty hnevu...(Infovojna 2024) ...sfetovaný vodca neonacistického režimu v Kyjeve Zelenskyj... (Infovojna 2022)” prípadne stigmatizovať jeho osobu, ktorá nie je pre svoj psychický stav, prípadne užívanie drog, ktoré v texte nie sú nijakým spôsobom potvrdené, schopná stáť na čele Ukrajiny.

Za menej nelegitimizované označenia, ale stále dehonestujúce osobu Volodymyra Zelenského môžeme považovať „herec” alebo „nekvifikovaný prezident” (Infovojna 2022), kedy autori textov jasným spôsobom naznačujú nekompetentnosť osoby, pre bývalé povolanie, ktoré ukrajinský prezident vykonával.

V roku 2024 reflektujeme v korpuse textov v spojení s vojnou na Ukrajine lexiku spojenú s mierom. Podľa nami skúmaného média, ukrajinský prezident „odmieta mier”: „Zelenskyj prohlásil v německém Bundestagu, že chce válku ukončit „za našich podmínek“. To je odmítnutí vyjednaného míru.” (Infovojna 2024) Identifikovali sme slovný naratív, ktorý vykresľuje osobu Volodymyra Zelenského ako prezidenta, ktorý odmieta mier a uprednostňuje vojnu.

Poslednou oblasťou, ktorú sme identifikovali je využitie pejoratívnej hovorovej lexiky, ktorá je vždy použitá s osobou ukrajinského prezidenta. Ide o lexiku ako: „žobrať, žobroniť, ...sťažoval sa Západu..., ...ukrajinský prezident vyplakával...(Infovojna 2024) ...režim v Kyjeve sa čoskoro zrúti..., ...Američanmi opustený Zelenskyj utečie z Ukrajiny s kuframi plnými peňazí... (Infovojna 2023) ...Zelenskyj zúrivo žiada peniaze.... (Infovojna 2023) ... „krvavý blbec...(Infovojna 2024)“. Práve uvedená lexika je v médiu Infovojna spájaná s ukrajinským prezidentom, naopak v žiadnom texte nebola uvedená v spojení s ruským prezidentom Vladimírom Putinom. Môžeme predpokladať, že analyzované články využívajú pejoratívne zafarbenú lexiku s cieľom stigmatizovať, dehonestovať, nelegitimizovať osobu Volodymyra Zelenského ako ukrajinského prezidenta svojim čitateľom. Autori textov využívaním uvedenej lexiky môžu podvedome ovplyvňovať mienku čitateľov s cieľom diskreditovať ukrajinského prezidenta a samotnej Ukrajiny v aktuálne prebiehajúcom vojenskom konflikte s Ruskou federáciou.

Záver

Z uvedeného výskumu vyplýva, že alternatívne médiá predstavujú v súčasnosti najmä na Slovensku preferovaný zdroj informácií u určitého obyvateľstva. To akou lexikou informujú svojich čitateľov o aktuálnych udalostiach nielen vo svete, ale aj na Slovensku, aký vplyv, prípadne akú mienku môžu autori textov v týchto médiách vytvárať, vyvoláva nielen v akademickej obci záujem skúmať tento fenomén. Popularita alternatívnych médií rastie medzi obyvateľmi Slovenska a výrazným spôsobom vplyva a formuje mienku svojich čitateľov.

Náš príspevok analyzoval korpus textov média Infovojna, ktoré sa zameriavali na informovanie o vojenskom konflikte na Ukrajine. Cieľom príspevku bolo analyzovať lexiku, ktorú autori textu používajú pri informovaní o ukrajinskom prezidentovi Volodymyrovi Zelenskom. Korpus textov predstavovali články a kratšie správy od roku 2022 až po rok 2024. Analýza poukázala na to, že väčšina prívlastkov v rámci skúmanej lexiky, ktoré médium infovojna používa, vyvolávajú dojem zdiskreditovania, nelegimity, nekvalifikácie, prípadné znevažovanie osoby ukrajinského prezidenta na jeho post ako hlavy štátu.

V článkoch je silne prítomná polarizácia na „my“ a „oni“, kedy „my“ predstavuje Rusko, ruský prezident Vladimír Putin, odborníci, ktorí súhlasia s krokmi Ruska, prípadne nesúhlasia s krokmi Ukrajiny a „oni“ štáty, ktoré podporujú Ukrajinu, EÚ, NATO, USA a odborníci, ktorí podporujú územnú celistvosť Ukrajiny, prípadne podporujú vojenskú a finančnú pomoc Ukrajine.

Najviac prítomná dehonestujúca lexika je v nadpisoch, najmä po roku 2023 pozorujeme v textoch menej pejoratívne zafarbenej lexiky, v nadpisoch je však pravidelne použitá. Môžeme predpokladať, že v súčasnosti, kedy ľudia uprednostňujú rozsahovo kratšie texty, práve nadpisy článkov slúžia ako hlavný zdroj informácií a formujú názor čitateľa. Vo väčšine článkov práve nadpis, nijakým spôsobom nesúvisí s textom, ktorý by mal na neho nadväzovať. Môžeme predpokladať, že z tohto dôvodu sa objavuje lexika s hanlivým zafarbením v nadpisoch a v ďalších textoch absentuje.

Zdroje korpusu:

Infovojna (2022). Vodca zločineckého neonacistického režimu Zelenskyj oznámil, že Ukrajina podáva žiadosť o zrýchlený vstup do NATO. Zároveň prisľúbil, že pokiaľ bude v Rusku pri moci Putin, rokovania o mieri medzi Kyjevom a Moskvou nebudú, <<https://www.infovojna.bz/>>

- article/video-vodca-zlocineckeho-neonacistickeho-rezimu-zelenskyj-oznamil-ze-ukrajina-podava-ziadost-o-zrychleny-vstup-do-nato-zaroven-prislubil-ze-pokial-bude-v-rusku-pri-moci-putin-rokovnia-omieri-medzi-kyjevom-a-moskvou-nebudu> [23. 9. 2024].
- Infovojna (2022). Zelenskyj na konferencii o povojnovej obnove Ukrajiny žobronil o ďalšie peniaze a posťažoval sa Západu, že jeho režim zatiaľ nedostal od EÚ ani cent na plán obnovy v hodnote 17 miliárd dolárov, <<https://www.infovojna.bz/article/video-zelenskyj-na-konferencii-o-povojnovej-obnove-ukrajiny-zobronil-o-dalsie-peniaze-a-postazoval-sa-zapadu-ze-jeho-rezim-zatial-nedostal-od-eu-ani-cent-na-plan-obnovy-v-hodnote-17-miliard-dolarov>> [20. 9. 2024].
- Infovojna (2022). Zelenskyj na stretnutí realizátorov a lídrov agendy Veľkého resetu v Davose vyzval na maximálne sankcie voči Rusku a žobral o ďalšie dodávky zbraní pre ukrajinskú armádu, <<https://www.infovojna.bz/article/video-zelenskyj-na-stretnuti-realizatorov-a-lidrov-agendy-velkeho-resetu-v-davose-vyzval-na-maximalne-sankcie-voci-rusku-a-zobral-o-dalsie-dodavky-zbrani-pre-ukrajinsku-armadu>> [20. 9. 2024].
- Infovojna (2022). Ukrajina neodpustí Rusku jeho útoky, sľubuje sftovany vodca neonacistickeho režimu v Kyjeve Zelenskyj, <<https://www.infovojna.bz/article/video-ukrajina-neodpusti-rusku-jeho-utoky-slubuje-sftovany-vodca-neonacistickeho-rezimu-v-kyjeve-zelenskyj>> [20. 9. 2024].
- Infovojna (2022). Prezident Zelenskyj: Ukrajina bude bojovať tvrdsie než ktokolvek iný, ale vojnu proti Rusku nemôže zvládnuť sama, <<https://www.infovojna.bz/article/prezident-zelenskyj-ukrajina-bude-bojovat-tvrdsie-nez-ktokolvek-iny-ale-vojnu-proti-rusku-nemoze-zvladnut-sama>> [20. 9. 2024].
- Infovojna (2023). Nacista Zelenskyj robí to, čo od neho žiadajú anglosaskí páni, <<https://www.infovojna.bz/article/nacista-zelenskyj-robi-to-co-od-neho-ziadaju-anglosaski-pani>> [20. 9. 2024].
- Infovojna (2023). Režim v Kyjeve sa čoskoro zrúti a Američanmi opustený Zelenskyj utečie z Ukrajiny s kuframi plnými peňazí, <<https://www.infovojna.bz/article/rezim-v-kyjeve-sa-coskoro-zruti-a-americanmi-opusteny-zelenskyj-utecie-z-ukrajiny-s-kuframi-plnymi-penazi>>. [22. 9. 2024].
- Infovojna (2023). Ukrajina je švorc. Zelenskyj zúrivo žiada Západ o peniaze a dušuje sa, že ich potom vráti, <<https://www.infovojna.bz/article/video-ukrajina-je-svorc-zelenskyj-zurivo-ziada-zapad-o-peniaze-a-dusuje-sa-ze-ich-potom-vrati>> [22. 9. 2024].

- Infovojna (2024). VIDEO: Minister vnútra Šutaj Eštok prehovoril v Infovojne o partičke policajných kovbojov v bielych košeliach a ich spolupracovníkoch na ÚSP likvidujúcich právny štát, o šikane Slovákov niektorými policajtmi počas covidizmu, o boji proti reálnym dezinformáciám aj o súčasnej EÚ, v ktorej sú podľa neho skutočnými lídrami Fico a Orbán. Komentoval aj neprímeraný drsný zásah v Žiline, keď policajti brutálne spacifikovali muža ako teroristu pred očami jeho 3-ročnej dcéry kvôli malej dopravnej nehode, keď nevedomky šuchol svojím vozidlom do nárazníka iného auta, <<https://www.infovojna.bz/article/video-minister-vnutra-sutaj-estok-prehovoril-v-infovojne-februar-2024>> [22. 9. 2024].
- Infovojna (2024). Šimečka je médiami chránená zver. Audit zistil šokujúce informácie, ako si jeho rodina pridelovala štátne peniaze. Opozícia opäť hecuje ľuďi ako pred atentátom na Roberta Fica, tvrdí europoslanec Erik Kaliňák, <<https://www.infovojna.bz/article/video-europoslanec-erik-kalinak-rozhovor-ereport-september-2024>> [22. 9. 2024].
- Infovojna (2024). Eduard Chmelár o politickej olympiáde v Paríži, zneužívaní holokaustu a obviňovaní kritikov z antisemitizmu pri ospravedlňovaní genocídy Palestínčanov sionistickým Izraelom, vydieraní Slovenska & Maďarska Ukrajinou a Európskou úniou, potrebe mať plán „B“ na odchod z EÚ, o zlyhaní eurokomisára Šefčoviča, o zmysle ďalšej existencie V4, ale aj o nemožnosti zmiernu so súčasnou progresívno-liberálnou opozíciou, <<https://www.infovojna.bz/article/video-eduard-chmelar-rozhovor-ereport-august-2024>> [22. 9. 2024].
- Infovojna (2024). Zelenskyj mal podľa The Economist kričať po ukrajinských generáloch, že mu o skutočnej situácii na bojisku klamú, <<https://www.infovojna.bz/article/zelenskyj-mal-podla-the-economist-kricat-po-ukrajinskych-generaloch-ze-mu-o-skutocnej-situacii-na-bojisku-klamu>> [15. 10. 2024].
- Infovojna (2024). Ukrajinský diktátor Zelenskyj v rozhovore pre nemecký denník Bild vyplakával, že Ukrajina má nedostatok zbraní zo Západu, <<https://www.infovojna.bz/article/video-ukrajinsky-diktator-zelenskyj-v-rozhovore-pre-nemecky-dennik-bild-vyplakaval-ze-ukrajina-ma-nedostatok-zbrani-zo-zapadu?fbclid=IwAR0i33Nf7CWB36k7dmlV7ct-4lqt0ZKiE447lrlB9EKuSjlQCHMP0fyiPt4>> [15. 10. 2024].
- Infovojna (2024). Nemecký generál vo výslužbe, bývalý šéf Vojenského výboru NATO Kujat: „Ukrajina môže dosiahnuť mier iba rokovaním s Ruskom“, <<https://www.infovojna.bz/article/nemecky-general-vo-vysluzbe-byvaly-sef-vojskeho-vyboru-nato-kujat-ukrajina-moze-dosiahnut-mier-iba-rokovanim-s-ruskom>> [19. 10. 2024].

- Infovojna (2024). Zelenskyj sa v tričku s nápisom „urobme Rusko opäť malým“ poďakoval za pôžičku 50 miliárd dolárov krajinám skupiny G7. „Krvavý blbec,“ reagovala hovorkyňa ruského rezortu diplomacie Zacharovová <<https://www.infovojna.bz/article/video-zelenskyj-sa-v-tricku-s-napisom-urobme-rusko-opat-malym-podakoval-za-pozicku-50-miliard-dolarov-krajinam-skupiny-g7-krvavy-blbec-reagovala-hovorkyňa-ruskeho-rezortu-diplomacie-zacharovova>> [24. 10. 2024].
- Infovojna (2024). Ukrajinský diktátor Zelenskyj prežívajúci najťažšie časy a kritizovaný už nielen doma, ale aj v medzinárodnom spoločenstve, dvíha Západu morálku. Váhanie s pomocou Ukrajine označil za neprijateľné. Rusi medzitým oslobodzujú ďalšie územia ovládané banderovským režimom v Kyjeve. <<https://www.infovojna.bz/article/ukrajinsky-diktator-zelenskyj-dviha-zapadu-moralku>> [20. 10. 2024].
- Rádio Infovojna (2023). Zelenskyj má psychicky problém ríka predseda maďarského parlamentu Lászlo Kver, <<https://radio.infovojna.bz/article/video-zelenskyj-ma-psychicky-problem-rika-predseda-madarskeho-parlamentu-laszlo-kver>> [19. 10. 2024].
- RITOMSKÝ, M. (2024). Infovojna. In: *Konšpirátori.sk*. <<https://konspiratori.sk/stranka/1174>> [22. 9. 2024].
- Youtube Infovojna (2024). Polícia vraj nevie vyšetovať vlastizradu – Tibor Gašpar a Róbert Kaliňák, <<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=Iaie9TAi-ys>> [22. 9. 2024].

Literatúra

- ATKINSON, J. (2010). *Alternative media and politics of resistance: A communication perspective*. New York: Peter Lang Publishing.
- ATTON, C. (2003). What is ‘alternative’ journalism? *Journalism*, 4(3): 267–272. <https://doi.org/10.1177/14648849030043001>
- ATTON, C. (ed.) (2015). *The Routledge Companion to Alternative and Community Media*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315717241>
- BAILEY, O., G., CAMMAERST, B., CARPENTIER, N. (2008). *Understanding Alternative Media*. Maidenhead: Open University Press.
- BUSSE, D., TEUBERT, W. (2013). Ist Diskurs ein sprachwissenschaftliches Objekt? Zur Methodenfrage der historischen Semantik. In: BUSSE, D., TEUBERT, W. (eds.). *Linguistische Diskursanalyse: Neue Perspektiven*. Wiesbaden: Springer VS, s. 13–31. https://doi.org/10.1007/978-3-531-18910-9_1

- CINGEROVÁ, N., DULEBOVÁ, I., ŠTEFANČÍK, R. (2021). *Politická lingvistika*. Bratislava: Ekonóm.
- COMEDIA (1984): The Alternative Press: The development of underdevelopment. *Media, Culture & Society*, 6: 95.
<https://doi.org/10.1177/016344378400600202>
- COYER, K., DOWMUNT, T., FOUNTAIN, A. (2007) (eds). *The Alternative Media Handbook*. London: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203821213>
- CUSHION, S., MCDOWELL-NAYLOR, D., THOMAS, R. (2021). Why National Media Systems Matter: A Longitudinal Analysis of How UK Left-Wing and Right-Wing Alternative Media Critique Mainstream Media (2015–2018). *Journalism Studies*, 22(5): 633–652
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2021.1893795>
- DAGRON, A. G. (2004). The long and winding road of alternative media. In: DOWNING, J., McQUAIL D, SCHLESINGER P, et al. (eds). *The SAGE Handbook of Media Studies*. Thousand Oaks, CA: SAGE, s. 41–64. <https://doi.org/10.4135/9781412976077.n3>
- DOWNING, J. (2001). *Radical Media*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- FUCHS, CH. (2010). Alternative Media as Critical Media. *European Journal of Social Theory*, 13(2): 173–192.
<https://doi.org/10.1177/1368431010362294>
- GLEN, B., De GROVE, F., Van DAMME, K., De MAREZ, L. (2020). News Diversity Reconsidered: A Systematic Literature Review Unraveling the Diversity in Conceptualizations. *Journalism Studies*, 21(13): 1893–1912. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1797527>
- GONCHARENKO, R. (2022). Stepan Bandera: Hero or Nazi collaborator? In: *DW*, <<https://www.dw.com/en/stepan-bandera-ukrainian-hero-or-nazi-collaborator/a-61842720>> [20. 9. 2024].
- GUESS, A. M., BARBERÁ, P., MUNZERT, S., et al. (2021). The consequences of online partisan media. In: BAIL, C. A. (ed.). *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. Durham: Duke University, 118(4). <https://doi.org/10.1073/pnas.2013464118>
- HARCUP, T. (2019). *Alternative journalism*. In: NUSSBAUM, J. F. (ed.). *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. Oxford: Oxford University Press, 2019.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.780>
- HELBERGER, N. (2019). On the Democratic Role of News Recommenders. *Digital Journalism*, 7(8): 993–1012.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1623700>

- HOLT, K. (2020). *Right-Wing Alternative Media*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429454691>
- HOLT, K., FIGENSCOU, U. T., FRISCHLICH, L. (2019). Key dimensions of alternative news media. *Digital Journalism*, 7(7): 860–869. <https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1625715>
- CHLEBCOVÁ HEČKOVÁ, A., SMITH, S. (2024). Digital News Report 2024. Slovakia. In: Reuters Institute, <<https://reutersinstitute-politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024/slovakia>> [22. 9. 2024].
- JAMIESON, K. H., CAPPELLA, J. N. (2008). *Echo Chamber: Rush Limbaugh and the Conservative Media Establishment*. Oxford: Oxford University Press.
- KARAS, M. (2024). Characteristics of Alternative and Mainstream Media. In: DANČO, J. et al. *Economic, Political and Legal Issues of International Relations 2024*. Bratislava: Ekonóm, s. 142–146.
- RAUCH, J. (2019). Right-Wing Audiences for Alternative Media: Comparing Progressive and Conservative Attitudes towards Journalism. In: ATKINSON, J. D., KENIX, L. (eds.). *Activist Nation Rising, edited by Joshua Atkinson and Linda Jean Kenix*. New York: Roman and Littlefield.
- RODRIGUEZ, C. (2001). *Fissures in the mediascape: An international study of citizens' media*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- SANDOVAL, M., FUCHS, CH. (2010): Towards a Critical theory of Alternative Media. *Telematics and Informatics*, 27(2): 141–150. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2009.06.011>
- WIMMER, J. (2015): Counterpublic. In: Mazzoleni, G. (ed.). *The International Encyclopedia of Political Communication*. Hoboken, NJ: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc110>

Poznámka:

Článok vyšiel pod projektom: *Alternatívne médiá na Slovensku a ich spravodajstvo v ekonomickej a politickej sfére (I-24-101-00)*, Ekonomická univerzita v Bratislave a projektom VEGA 1/0075/24 *Politický diskurz na Slovensku v kontexte vojny na Ukrajine*.

Kontakt:

Mgr. Terézia Seresová, PhD.

Katedra románskych a slovanských jazykov	Department of Romance and Slavic Language
Fakulta aplikovaných jazykov	Faculty of Applied Languages
Ekonomická univerzita v Bratislave	University of Economics Bratislava
Email Address: terezia.seresova@euba.sk	
ORCID: 0000-0002-9413-5517	